

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula IV. Definitum non debet ingredi definitionem

urn:nbn:de:bsz:31-102400

jam ut incomplexum, (quale est definitum) posteriori modò tantùm in prædicamento ponitur. Ita in propositione, quâ prædicatur definitio de definitò, ut & in syllogismo, in quò unus terminus, v. g. medius, est definitio, alter autem, v. g. minor, est definitum, attenditur diversus significandi modus: attenditur enim hoc, quod definitio significet rem distinctè, definitum autem confusè, stantq; ibi sub oppositis notionibus, quia & Qu unum definitio est, alterum definitum, unum terminus medius, alterum extremus, quæ notionem oppositæ sunt.

REGULA IV.

Definitum non debet ingredi definitionem. VI. Top. cap. IV.

§. 17.

I. Contineatur ista Regula sub secundâ, et eâque patet ejus veritas: quia hòc ipsò, quod definitum ponitur in definitione, definitio non assignatur per priora & notiora, cum nihil seipsò prius aut notius sit.

II. Duplici modò autem accidit, definitum poni in definitione: I. *expressè*, ut si dicatur: *Genus est, quod prædicatur de pluribus, quæ generi subjiciuntur, in quid.* II. *Implicite*, & ut loquantur *consecutive*, cum nimirum definitur aliquid per aliquid, quod vicissim per ipsum

ipsum
finitione
tione il
finias p
dum die
Nam c
nempè
vero jux
cò alicu
onem; s
his pon
tur in d
finitio.

super re

III.

modò p
finition
plicitè

quitur,

nimirum

locò vo

ex §. præ

tionem

esse eff

ejusdem

cessò an

IV.

ca Relat

vicem; s

& filius

ipsum definitur. Scilicet cum in alicujus definitione ponitur aliquid, in cujus definitione illud vicissim ponitur: ut si Solem definias per diem, dicendô: *Sol est astrum, quod dum dies est, nostrum Hemisphaerium illustrat.* Nam cum *dies* etiã definiatur per *Solem*, nempe quod sit *motus Solis super terram*; & vero juxta *Regulam preced.* in definitione locô alicujus vocis liceat ponere ejus definitionem; si locô vocabuli *dies* in definitione *Solis* ponatur definitio diei, Sol expressè ponetur in definitione sui ipsius. Sic enim erit definitio. *Sol est astrum, quod dum motus Solis est super terram, nostrum Hemisphaerium illustrat.*

III. Non solum priori, sed & posteriori modô prohibitum est definitum ingredi definitionem. Ex eô enim, quod aliquid implicitè in definitione sui ipsius ponitur, sequitur, ipsum etiam expressè poni: per hoc nimirum, quod definitionem licet ponere locô vocis in definitione posita, sicut patet ex *S. preced.* Si quis igitur concederet definitionem ejusdem per seipsum implicitè, necesse esset, ut & concederet definitionem ejusdem per seipsum explicitè, quoniam concessô antecedente consequens negari nequit.

IV. Hic iterum sese offert difficultas circa Relata. Nam Relata definiuntur per se invicem: sicut *Pater* dicitur ille, *qui habet filium* & *filium* ille, *qui habet patrem*. Hic, cum pro

aliquò positò in definitione liceat ponere, ejo definitione, pro filio in definitione patris poterit substitui definitio filii, quò factò idem expressè definitur per seipsum, sive ponitur in definitione sui ipsius: erit enim definitio Patris hæc: *Pater est qui habet eum, qui habet patrem.* Pertinet hùc dubium, cujus *Reg. II. §. VI.* mentio facta, quod scilicet Relatum definiatur per correlatum, quod tamen correlatò nec prius, nec notius est.

V. Nos misis modò iis, quæ circa has difficultates Cajetanus, Conimbr. & alii in *Cap. de specie, Fonseca L. V. Inst. c. IX. Marius in præd. Relat. f. III. q. I.* & alii disputant, utpote parùm satisfaciendis, dicimus cum Scotò *I. dist. XXX. quest. I.* Tataretò in *Cap. de specie*, aliisque Scoti discipulis, Soarò *disput. Metaphys. XLVII. f. XVII.* Gabriele Vazquez *Part. I. Tom. II. disp. CLIX. cap. VI.* Petro Hurt. de Mendozâ *disp. Metaph. XV. f. VII.* Relatum non esse definiendum per correlatum, & per consequens nec per se invicem, propter ipsas rationes §. præc. Omnino enim, si Relatum definiretur per correlatum, definitio non fieret per notiora, & definitum ingrederetur, definitionem sui ipsius.

VI. Facit nobiscum Arnisaus *Lib. I. de Republ. Cap. III. f. II. §. 20.* reprehendens illam definitionem, quâ *servius* dicitur *confi-*

entio

entio ju
tra nar
cum ser
posita,
servitus
ignoru
(in qu
quod h
quod h
dum ig
xistens
genuit

VII.
xi Aris
sunt m
tum, se
tertia n
eam et
subjeet
ex quò
flum v
tionem
modò
nition
cavit,
tio sign
Servi
nuse
talis e

entio juris gentium, quâ quis Dominio alieno contra naturam subicitur, l. 4. de stat. hom. quia cum servitus & dominium sint relativè opposita, unum altero notius non est, & sic, cum servitus per dominium definitur, definitur ignotum per æquè ignotum, & nugæ sunt, (inquit Arniseus) si quis definiat subjectum, quod habet adjunctum, & vice versâ Patrem, quod habeat filium. Hæc Arniseus. Dicendum igitur potiùs, Patrem esse personam co-existentem alteri personæ ejusdem essentia, quam genuit in alio.

VII. Confirmatur hæc sententia ipsâ præxi Aristotelis. Nam Relatum & correlatum sunt materia & materiatum, definitio & definitum, servus & Dominus. At in definitione materiæ non posuit vocem materiatum, sed dixit eam esse id, ex quò aliquid fit, cum insit, esse subjectum cuiusque rei, non dixit, eam esse id, ex quò materiatum fit, cum insit, aut esse subjectum vel partem materiati. Nec dixit, definitionem esse definiti explanationem, nec aliò modò vocem definitum in definitione definitionis expressit, sed ita naturam ejus explicavit, quòd sit λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι ἀπέχων, oratio significans quid res sit, l. Top. cap. V. & alibi. Servi l. Pol. cap. III. naturam exprimens, non usus est voce Dominus aut herus, sed ex ipso talis colligitur definitio: Servus est instrumentum

mentum patrisfamilias animatum, rationis compos, quod totum est ipsius.

II. Verùm obstat, quod ipse Philosophus VI. Top. IV. §. 13. cùm monuisset, oppositum non esse definiendum per oppositum, ita scribit: *Sed non est ignorandum, quaedam for- tasse non posse aliter defini, ut duplum non posse defini sine dimidiò, & quæcunque per se ad aliud referuntur, in his omnibus eadem est essentia, & ad aliquid quodammodo affectum esse. Quare fieri nequit, ut sine alterius notitiâ comparetur, proinde necesse est, ut in alterius definitione alterum quoque comprehendatur.*

IX. Verùm R. Relatum & correlatum possunt dupliciter considerari: I. Formaliter, & ut relatum aut correlatum est, & formaliter alteri relato opponitur. II. Materialiter, seu pro eò, quod substat denominationem relati vel correlati. Concedo, Relatum defini per aliud, ad quod refertur, idque correlatum est, & relato formaliter oppositum. Sed nego, defini debere per id, ad quod refertur, ut formaliter est correlatum & ipsi oppositum. Ipse enim Aristoteles non definiuit relata per correlata & opposita eorum formaliter sumpta, sicut patet ex §. VII. ut non definiuit definitionem per definitum, ut significatur voce definiti; nec materiam per materialium, ut

hac

hac
nò &
tion
res,
mate
subje
quid
ne de
non
fed n
servi
fertu
non e
servi
X.
deru
& seq
lato
est c
aliqu
liter
alam
sed di
vum
XI.
re de
nere
est,
conu

hâc voce significatur. Idem patet de Domino & servo. Quando autem dixit, definitionem esse orationem significantem quid res, seu quid aliquid sit, & quando dixit, materiam esse id, ex quô aliquid fit, vel esse subjectum cujusquere, per vocem *res* & *aliquid* significatur in priori quidem definitione *definitum*, in posteriori *materialum*, sed non exprimuntur hæc vocabulis relativis, sed magis absolutis. Ita in definitione servi paterfamilias est id, ad quod servus refertur, sed non significatur voce relativâ, & non est formaliter correlatum & oppositum servi.

X. Verùm huic responsioni officere videtur, quod Aristoteles in *pred. Relat. §. 9. & seq.* tam curiosè præcipit, ut cuilibet Relato correlatum verum, & quod formaliter est correlatum, assignetur, nec referatur ad aliquid absolutum, & quod non sit formaliter relativum: *Peccatur enim, ait, si dicatur alam esse avis alam, aut clavum navis clavum, sed dicendum esse, alam esse alati alam, & clavum clavati clavum.*

XI. Verùm B. Aristotelem *l. c.* non agere de modô definiendi Relata, sed proponere quandam eorum proprietatem, quæ est, quod *omnia Relata dicantur ad ea, quæ converuntur, h. e. quæ vicissim ad ipsa referuntur*,

runtur: quod ut fiat, monet, verum correlatum esse assignandum, adeò quidem, ut si nomina desint, fingere ea liceat. Unde si dicatur, *ala est avis ala*, non refertur ala ad τὸ ἀντισπερον, quia avis non est alâ avis, sed *alarum* est alâ alatum. Unde quando *ala* dicitur *alati ala*, rectè assignatur correlatum. Eadem ratio est clavi & navis. Sed nulla est consequentia: Non est dicendum, *ala est, avis ala*, sed potius *ala est alati ala*, & in universû verum correlatum, vel aliquid, quod est formaliter correlatum, exprimendum est, ut fiat ἀντισπερον inter relata. E. etiam definiendum est per id, quod est formaliter ejus correlatû, & formaliter ipsi opponitur,

XII. Atque hæc quidem de dubio, quod ex definitionibus Relatorum desumebatur. Aliud dè insuper probari posse videtur, definitum interdum ingredi definitionem. Quæ definiuntur, eorum quædam unicâ voce significantur, & dicuntur *incomplexa*: ut si definiamus, quid *homo* sit. Quædam pluribus significantur vocibus, & dicuntur *complexa*: ut si quis definiat, quid sit *animal terrestre*. Docet ita Aristoteles, quando dixisset, definitionem esse orationem significantem quid res sit, *adhibetur autem*, ait, *aut oratio pro nomine, aut oratio pro oratione: possunt enim & multa, quæ oratione significantur*

tur, de
finitu
est, ip
tique
tum.
quid,
catur
defini
uitati
dicere
currit
spsum
terrest
terrá v
tionib
neret,

XII
nition
ingred
potest
quia si
In pra
integr
ingred
fit, ut
aliqua
explic
nito:
plis cu

rum, definiti. Hæc Aristoteles. Quando definitum est incomplexum quid, absurdum est, ipsum ingredi definitionem: quia sic utique ignotum definireretur per æquè ignotum. At cum definitum est complexum quid, vel, ut ait Aristoteles, oratione significatur, tunc tantum abest, ut absurdum sit, definitionem ingredi definitum, ut etiam utilissimum sit: quemadmodum possumus dicere, *causa instrumentalis est causa, que concurrat ad effectum virtute ignobiliori, quam ad ipsum producendum requiratur.* Item, *animal terrestris est animal, quod aptum natum est in terrâ versari.* Quod si quis in hisce definitionibus *causam & animal* non expressè poneret, subintelligere tamen deberet.

XIII. R. Aliud est, *definitum ingredi definitionem*, aliud *partem definiti definitionem ingredi.* Ipsum definitum integrum non potest suam ipsius definitionem ingredi, quia sic definitio non esset notior definito. In *preced. S.* probatum est, non definitum integrum, sed *partem definiti definitionem ingredi.* Neque hoc absurdum est, quia fit, ut cum definitum est complexum, ejus aliqua pars, utpote per definitionem jam explicata, nota sit, & notior integro definito: quemadmodum in præsentibus exemplis cum definitur *causa instrumentalis, aut animal*

animal terrestre, notum jam est, quid sit causa, & quid sit animal, cum prius explicari debeat, quid sit genus, vel id, quod se habet per modum generis, quam quid species.

XIV. Ex quò ipsò etiam colligitur, non quamlibet partem definiti complexi fas esse in definitione ponere: quia scilicet non quilibet pars est nota. Hinc vitiosa est Keckermanni & Timpleri definitio, quò dicunt, causam principalem esse eam, à quà effectus principaliter dependet, quia cum dicitur causa principalis, & quæritur quid sit, ignotum est, quid importeretur per vocem principale, neque notius est, quid sit, effectum ab aliquà causà principaliter dependere, quam quid sit causa principalis. Quapropter vox principale vel principaliter in dictam definitionem inconvenienter inseritur.

REGULA V.

In definitione ponatur genus proximum.

I. Duplici modò contingit in definitione poni genus remotum: I, ita, ut ipsi conjungatur sola differentia specifica. Et hæ definitiones reprehenduntur: ut si dicas: *Homo est corpus rationale*. Mendoza has definitiones appellat *ineptias*. Fonseca *L. V. Inst. cap. XI* eas non simpliciter rejicit, & addit, graves autores

autore
tur, n
tias, p

II,
esse qu
sentia
ficam.
mul s
non ta
omnes
non ex
Unde p
habere

III.
nus ren
ca diff
adpon
marum
substan
rationa
nihil pl
tes sunt
proxim
æquè
pe